

Ilmastonkestävä **kaupunki**

Helsingin, Lahden ja Turun kaupunkien vertaisarvio
ilmastopolitiikasta ja hulevesien hallinnasta
osana ilmastopolitiikan sopeutumistoimia

4.11.2013

Väliseminaari

Pekka Salminen
Locus Vinum

Euroopan unioni

Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Vertaisarvio

Ilmastopolitiikka ja koordinointi

Hulevesien hallinta

Helsinki Lahti Turku

Euroopan unioni

Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Kriittisen ystävän arvio

Ilmastopolitiikka ja koordinointi

Hulevesien hallinta

→ Suosituksia ja uusia ideoita
oman työn kehittämiseen

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Arvioprosessi

kuinka arvioitava kaupunki edistyy kohti

Ideaalimallia

Vertailukriteeristö

Taustamateriaalit

Haastattelut

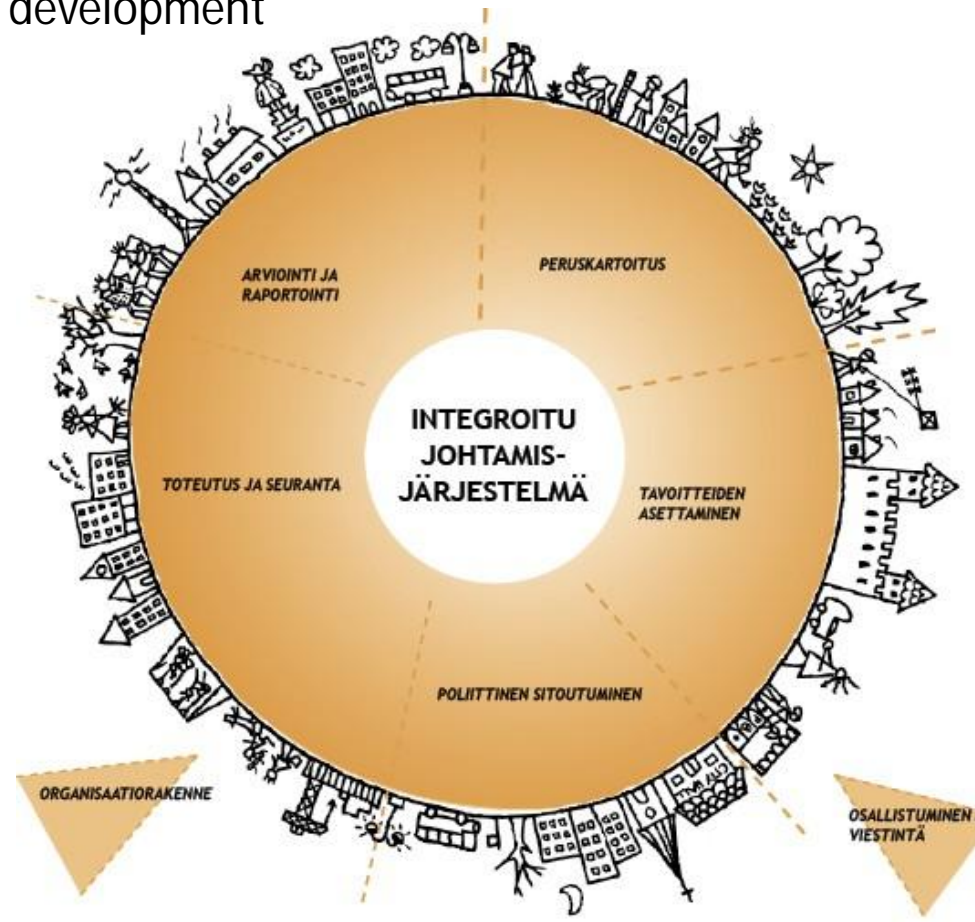
SWOT + suositukset

Loppuraportti

Integrated Management System for Climate Change

www.localmanagement.eu

> Capacity development package

Arvioprosessi

kuinka arvioitava kaupunki edistyy kohti

Ideaalimallia

Vertailukriteeristö

Taustamateriaalit

Haastattelut

SWOT + suositukset

Loppuraportti

TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN	
Kuvaus: Määritetään yhteisön tulevaisuuden intressejä kuvastava ja sitä hyödyttävä visio, sovi-taan painopisteet, toimenpiteiden laajuus, yhteiset tavoitteet sekä keskeiset toimenpiteet. Ta-voitteet määritetään valtuustokaudelle ja mahdollisesti keskipitkälle aikavälille sekä visio pidem-mäksi ajaksi.	
Strategisen ohjelman sisältöä koskevat arviointikriteerit	Prosessia koskevat arviointikriteerit
Tavoiteohjelmassa kuvataan pitkän (10–15 vuotta) ja lyhyen (3–5 vuotta) aikavälin SMART-C -tavoitteet* ja toimenpiteet, mitkä ovat linjassa kansallisten ja kansainvälisten tavoitteiden kanssa.	Sidosryhmät (etenkin kaupungin luottamus-henkilöt) otetaan mukaan tavoitteiden asetta-misprosessiin.
Tavoitteet asetetaan peruskartoituksen tulosten pohjalta.	Valtuusto hyväksyy strategisen ohjelman.
Tavoitteiden asettamisessa huomioidaan eri toimialojen kehitystarpeet ja priorisoidaan sellaiset seikat, joilla on suurin vaikutus paikka-kunnan kestäväan kehitykseen.	Jos perustana on Covenant of Mayors, Aalbor-gin sitoumukset tai muu monenkeskinen aloite, niin tavoiteohjelma laaditaan aloitteiden mu-kaisessa aikataulussa.
Tavoiteohjelma perustuu keskeisiin, tavoittei-siin liittyviin indikaattoritietoihin.	
Ohjelma sisältää vastuutetun ja aikataulutetun toimintasuunnitelman tai - suunnitelmat (työ-suunnitelma strategisen ohjelman toteuttamis-ta varten erityisesti lyhyen aikavälin tavoittei-den näkökulmasta).	
Ohjelmassa määritellään seurantamekanismit.	

Arvioprosessi

kuinka arvioitava kaupunki edistyy kohti

Ideaalimallia

Vertailukriteeristö

Taustamateriaalit

Haastattelut

SWOT + suositukset

Loppuraportti

kaupunkistrategiat,
ilmasto-ohjelmat,
hulevesiohjelmat,
seurantaraportit,
hiilidioksiditase,
6-pack vertailuja,
päättöpöytäkirjoja,
jne.

Arvioprosessi

kuinka arvioitava kaupunki edistyy kohti

Ideaalimallia

Vertailukriteeristö

Taustamateriaalit

Haastattelut

SWOT + suositukset

Loppuraportti

kysymyslistat,
haastattelijatiimit,
haastateltavat,
haastattelupäivät

Arvioprosessi

kuinka arvioitava kaupunki edistyy kohti

Ideaalimallia

Vertailukriteeristö

Taustamateriaalit

Haastattelut

SWOT + suositukset

Loppuraportti

Tuloksia: Ilmastopolitiikka ja koordinointi

- Ilmastonmuutostyön perustiedot hyvin hallussa
- Liian laajat tavoitekekoelmat → priorisoinnin merkitys → päästövähennyspotentialiaali ja sopeutumistarve
- Pitkän aikavälin kustannushyötyanalyysit päätöksentekoon.
- Ilmasto-ohjelmien toteutuksen seuranta systemaattisemmaksi
- Systemaattisessa viestinnässä parannettavaa - esim. raportoinnin oltava kohdennetumpaa.
- Suurimpiin päästölähteisiin voidaan yleensä vaikuttaa omistajaohjauksen (energiayhtiöt) ja seutuyhteistyön (liikenne) kautta – vaatii kuitenkin suunnitelmallista poliittista sitouttamista.

Euroopan unioni

Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Helsinki - Ilmastonmuutos

Arvioita:

- Helsinki on ilmastopolitiikan etulinjassa
- Tavoitteita on (liian) paljon ja ne ovat osittain ristiriitaisia.
- Strategiaa toteutetaan laajalla rintamalla ja seuranta tehdään monin erilaisin mittarein.
- Arviointia ja raportointia tehdään paljon, mutta kukaan ei koordinoi kootusti ilmastonäkökulmasta – mikä on vaikuttavuus?

Suosituksia:

- Jollekin organisaation osalle tulee antaa selkeä vastuu (ja pysyvä resurssi) ilmastonmuutostyön koordinoinnista
- Esim. tiedon keruu, toteutuksen seuranta ja tulosten vaikuttavuuden arviointi tulee (puolivuositista raportointia johtoryhmälle voisi kokeilla)
- Kokoavan ilmasto-ohjelman tekoa tulee harkita (laajempi osallistaminen, selkeämpi priorisointi, aikataulut)
- Konserniohjausta tulee käyttää ilmastotyön jatkuvuuden takaamiseksi tulevaisuudessa merkittävässä yhtiöityksissä.

Euroopan unioni

Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Lahti - Ilmastonmuutos

Arvioita:

- Kunnianhimoinen tavoite (50%, 2025), mutta tarkempi ohjelma ulottuu vain vuoteen 2015
- Visioon on sitouduttu
- Ilmastoasioita koskeva raportointi on kunnossa
- Systemaattisessa ilmastoviestinnässä parannettavaa
- Hankerahoituksen suuri osuus ilmastotyössä uhka jatkuvuudelle?

Suosituksia:

- Lahden tulee laatia oma ilmasto-ohjelma suhteessa 50 % päästövähennystavoitteeseensa.
- Ilmastotavoitteisiin tulee sitoutua myös nykyistä pidemmällä aikavälillä.
- Ilmasto-ohjelman toteutuksen seuranta tulee kehittää esimerkiksi sisäisten auditointien muodossa ja raportoinnin sisältöön enemmän kohderyhmänäkökulmaa

Euroopan unioni

Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Turku - Ilmastonmuutos

Arvioita:

- Ilmasto-ohjelmapaketti hallittava kokonaisuus, joskin valmisteluprosessissa parannettavaa
- Ilmastonäkökulma on osa normaalia päätöksentekoa
- Systemaattinen ohjelman toteutus ontuu, vaikka paljon asioita tehdään
- Raportoinnissa paljon hyvää, mutta epäsystemaattista entä vaikuttavuus?

Suosituksia:

- Tulee käyttää CO2-raporttia ellei resursseja käytetään KASVENERiä vuosittain
- Ympäristö- ja ilmasto-ohjelman päivittämiseen on varattava riittävästi aikaa ja sidosryhmäanalyysi tehtävä osallistamistyön pohjaksi
- Toimenpiteiden toteutusta tulee seurata ja tukea systemaattisemmin
- Raportoinnin yhteydessä on tehtävä selkeä arvio ja suositus tarvittavista toimenpiteistä ja tavoitteiden päivittämistarpeesta

Euroopan unioni

Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Tuloksia: Hulevesien hallinta

- Perustietojen kartoitus korkeatasoista
- Hyvä käytäntö: Virkamiesten laaja kuuleminen kaupungin omana työnä strategiatyön valmisteluvaiheessa
- Uusi idea: ojakaava
- Kaikilla selkeä prioriteettijärjestys hulevesiratkaisujen suunnittelulle ja toteutukselle – systemaattinen soveltaminen puuttuu

Euroopan unioni

Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Tuloksia: Hulevesien hallinta

- Vakiintumattomat toimintatavat ja vastuunjako tai vastuunkantajien puute, yleinen tietoisuuden puute hulevesien hallinnasta sekä toteutuksen seurannan puute ovat kaikissa kaupungeissa uhka hulevesiohjelmien toteutukselle.
- yleinen tietoisuus ja tiedonkulku hulevesiasioissa on kaupungeissa heikkoa - kaikille voisi suositella mm. vuotuista hulevesiseminaaria, ohjelman esittelytilaisuuksia hallintokuntakohtaisesti, raportointia päätöksentekijöille ja tiedottamista asukkaille.
- Suomessa tulisi pohtia laajemmallaakin joukolla hulevesityöryhmien toimenkuvan määrittystä ja ohjeistusta niiden toiminnalle.

Euroopan unioni

Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Helsinki - Hulevedet

Arvioita:

- Taustatietoa strategian laadintaan oli hankittu valtakunnallisestikin esimerkillisesti
- Luottamushenkilöiden hulevesitietämyksessä parannettavaa
- Todellisuuden reunaehdot estävät usein strategian mukaisen toteutuksen (mm. maantuotto-odotukset, luonnonolot)
- Säännöllinen arviointi ja raportointi sekä systemaattinen viestintä ovat puutteellisesti organisoidut.

Suosituksia:

- Tehtävä selvitys ohjelman jalkautuksen onnistumisesta sekä sidosryhmäanalyysi
- Laadittava tarkempi toimintasuunnitelma tavoitteiden toteuttamiselle
- Hulevesistrategian toteutuksen systemaattinen seuranta ja siitä raportointi on vastuutettava.
- Koulutusta, opintoretkeä ja kaupungin sisäisiä infotilaisuuksia tulee järjestää systemaattisesti - hulevesiryhmän rooli kirkastettava.

Euroopan unioni

Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Lahti - Hulevedet

Arvioita:

- Hulevesiohjelma hyvin lähellä ihannemallia
- Hyvin kuvattu seuranta ja arviointijärjestelmä ei toimi käytännössä
- Organisaation sitouttaminen heikkoa
- Vastuunjako epäselvä ja riittävä mandaatti toimia puuttuu (ohjelma hyväksytty yhdessä lautakunnassa)

Suosituksia:

- Hulevesiohjelmassa mainittu sopimus vastuunjaosta laadittava TAI päätettävä vastuunjaosta muutoin uudelleen
- Sisäisen auditoinnin kaltainen toimenpiteiden toteutuksen seuranta tulee aloittaa.
- Hulevesityöryhmän tulee ottaa ohjelmaan kirjatun arvioinnin ja raportoinnin toteutuksen koordinointi vastuulleen.
- Viestintää lisättävä: seminaari kaupunkiorganisaation sisällä, ohjelman esittelytilaisuuksia hallintokuntakohtaisesti, raportointia päätöksentekijöille, tiedottamista asukkaille.

Euroopan unioni

Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Turku - hulevedet

Arvioita:

- Hulevesityöryhmä toimii esimerkillisesti
- Perustietojen kartoitus puutteellista
- Toimenpiteiden toteutus on käynnistynyt varsin vaihtelevasti
- Raportoinnin kattavuudessa ja levittämisessä paljon parannettavaa

Suosituksia:

- Hulevesiohjelmassa tulee olla enemmän toimenpiteitä ja niiden tulee olla konkreettisempia
- Ohjelman päivityksen yhteydessä luonnos tulee lähettää laajalle lausuntokierrokselle
- Hulevesiratkaisujen prioriteettijärjestys tulee integroida osaksi suunnitteluprosesseja
- Ohjelmatyön etenemisestä tulee raportoida säännöllisesti - mutta ensin on analysoitava mitä, milloin, miten ja kenelle?

Euroopan unioni

Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013